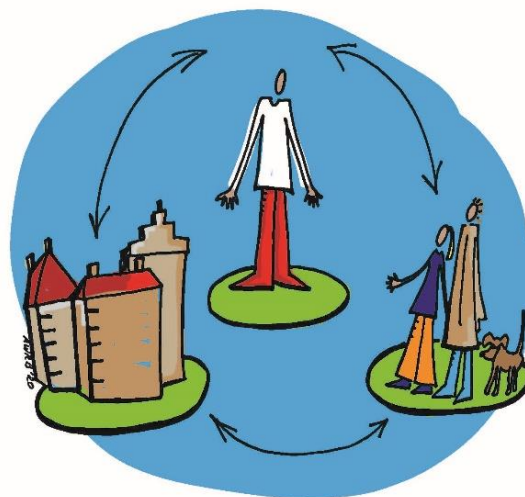

Handreiking 'belangenbehartiging in de regio' | december 2021

Wonen en dagstructuur

Als naaste van iemand met psychische problemen kun je zorgen hebben over de manier waarop je naaste woont en hoe die zijn dagen doorbrengt. Je kunt overbelast raken doordat jouw bemoeienis nodig is. Deze handreiking helpt regionale belangenbehartigers om aandacht te vragen voor de gevolgen voor naasten van onvoldoende of niet passend aanbod voor wonen en dagstructuur.

Deze handreiking ondersteunt regionale belangenbehartigers bij het opkomen voor de collectieve belangen van naasten van mensen met psychische problemen in hun regio. Dit kunnen Ypsilonvrijwilligers zijn of anderen die zich inzetten in adviesraden sociaal domein, familie- en naastenraden, regionale cliënten- en naastenorganisaties (RCO's) en andere familie- en naastenorganisaties.

Ypsilon maakte een serie handreikingen voor de regionale belangenbehartiging. Kijk op de [website van Ypsilon](#) voor de handreikingen over 'crisis', 'wat naasten nodig hebben' en 'samenwerken in de regio'.

1. Diversiteit en kwaliteit:

Doel 1: In de regio is voldoende aanbod van wonen, zorg en dagstructuur van goede kwaliteit.

Wonen, zorg en dagstructuur bestaan in vele vormen. Belangrijk is dat cliënten kunnen kiezen. Ook naasten vinden het belangrijk dat cliënten keuze hebben en dat er een divers en goed aanbod is waarbij hun familielid zich veilig voelt en zich optimaal kan ontwikkelen, met zoveel mogelijk behoud van eigen regie en autonomie.

Suggesties en aandachtspunten:

- Voor meer informatie over wonen, zie de website [De sleutel in handen](#), ontwikkeld door Ypsilon.
- Zie ook de [visiesheet Wonen](#) en de [visiesheet over herstel](#) van MIND Ypsilon.

2. Informatie voor naasten over wonen en dagstructuur:

Doel 2a: Naasten kunnen de informatie over wonen (met zorg) en dagstructuur in hun regio vinden.

Naasten willen weten wat de mogelijkheden zijn voor hun naaste en zoeken (mee) naar passend aanbod. Zaken op het gebied van wonen zijn soms ook van invloed op het leven van naasten. Er zijn landelijke wetten en regels, maar veel zaken worden door de gemeente geregeld via de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Het aanbod en de regelgeving kan per gemeente verschillen.

Suggesties en aandachtspunten:

- Wonen alleen is niet genoeg. Om goed te kunnen wonen moeten ook zorg en dagstructuur op orde zijn.
- Welke informatie is voor naasten beschikbaar? Is dit onvoldoende, vraag de gemeente om dit te verbeteren.
- De [Onafhankelijk Cliëntondersteuner](#) (OCO) kan ook naasten vertellen wat er mogelijk is, ook voor hen.
- Is de OCO bekend bij en vindbaar door naasten?

Doel 2b: Naasten zijn goed geïnformeerd over woonzaken (van cliënten) die hen aangaan.

Er zijn woonzaken van cliënten die rechtstreeks invloed hebben op naasten. Het is belangrijk dat naasten hier goed van op de hoogte zijn. Als belangenbehartiger kun je onderzoeken of in deze regio naasten de juiste informatie en ondersteuning vinden. Gemeenten mógen maatwerk leveren.

Suggesties en aandachtspunten:

- Kun je als cliënt kiezen om dichtbij je familie te wonen?
- Kan een naaste postadres zijn voor de cliënt? Wat is het alternatief?
- Welke gevolgen heeft het als de naaste de cliënt in huis neemt? Wat hebben beiden nodig om dit goed te laten gaan? (Denk aan de kostendelersnorm.)
- Kun je een mantelzorg- of kangoeroewoning, woningsplitsing of woningdeling realiseren? Hoe zit het met verbouwkosten?
- Kun je een woning kopen voor je volwassen kind?
- Waar kan mijn inwonende volwassen kind heen als het thuis niet meer gaat?
- Zijn in mijn gemeente mogelijkheden als '[Onder de Pannen](#)' of een ouderwetse hospita?
- Waar kunnen naasten in deze regio terecht voor advies en ondersteuning?

Doel 2c: Naasten kunnen, als zij tijdelijk woon- en/of zorgproblemen oplossen, worden ondersteund door partijen die (mede-) verantwoordelijk zijn. Als naasten hun grenzen aangeven worden deze gerespecteerd.

Als cliënten lang moeten wachten op wonen en/of zorg lossen naasten de problemen (noodgedwongen) op, soms lange tijd. Door iemand in huis te nemen of door intensief te mantelzorgen. Dit kan ten koste gaan van de relatie cliënt-naaste, de naaste zelf of andere gezinsleden. Dat naasten deze problemen oplossen is voor instanties niet altijd zichtbaar.

Suggesties en aandachtspunten:

- De Ypsilonafdeling kan signaleren dat er een woon- en/of zorgprobleem is. Maak dit (blijvend) kenbaar bij betrokken partijen zoals de gemeente, zorginstelling, zorgverzekeraar, enz..

- Vraag aandacht voor het ontbreken van passende dagstructuur voor mensen met een kwetsbaarheid. Hierdoor worden naasten vaak zwaar belast.
- Vraag naar het aanbod voor steun aan naasten. Denk aan: advies, trainingen, lotgenotencontact en individuele ondersteuning. Zie ook de [handreiking 'Wat naasten nodig hebben'](#).
- Zie de [handreiking 'crisis'](#) over het belang van herstel- en zelfregie-initiatieven in elke regio.

3. Familie- en ouderinitiatieven:

Doel 3: Gemeenten stellen naasten in staat tot het oprichten van een wooninitiatief.

Bij gebrek aan passende woon- en dagbestedingsmogelijkheden voor mensen met een psychische kwetsbaarheid nemen ouders/naasten soms zelf (mede) het initiatief voor een woonvorm.

Suggesties en aandachtspunten:

- Ga kijken bij andere initiatieven.
- Is er belangstelling van toekomstige bewoners.
- Neem de wethouder mee als je op werkbezoek gaat. Zo creëer je draagvlak.
- Praat met mensen die gebruikmaken van het initiatief en met hun naasten.
- MIND Ypsilon kan startende wooninitiatieven ondersteunen. Lees de [strooifolder Wonen](#).

4. Mogelijkheden PGB:

Doel 4: Naasten kennen de mogelijkheden van een persoonsgebonden budget (PGB).

Zelf een zorgteam samenstellen is mogelijk met een PGB en is soms een betere oplossing dan zorg in natura. De cliënt kan zelfstandig wonen met ondersteuning van een team vertrouwde naasten en/of hulpverleners. De ondersteuning is precies op maat. Hiervoor is budget vanuit PGB beschikbaar. PGB is mogelijk via de Wmo en de Wlz. Over de Wmo beslist de gemeente, voor de Wlz is een CIZ-indicatie nodig. Informeer bij de gemeente, de [rijksoverheid](#) en belangenvereniging [Per Saldo](#).

Suggesties en aandachtspunten:

- Zorgende naasten worden actief geïnformeerd over de mogelijkheden van een PGB.
- Houd de regie zoveel mogelijk bij de cliënt. Aan welke zorg en ondersteuning heeft hij behoefte?
- Soms wordt het PGB actief ontmoedigd door de gemeente. Dat mag niet. Spreek de gemeente hierop aan.

5. Zorg voor later:

Doel 5: De basis voor cliënten (wonen, zorg en dagstructuur) is op orde. Dat geeft naasten rust.

Moeder: 'Het gaat niet alleen om praktische zaken, maar ook om: wie houdt er van mijn kind als ik er niet meer ben?'

Veel naasten hebben zorgen over wat er met hun familielid gebeurt als zij zelf er niet meer zijn. Het geeft naasten rust als de basis (wonen, zorg en dagstructuur) van hun naaste op orde is.

Suggesties en aandachtspunten:

- Maak kenbaar aan partijen die betrokken zijn (gemeente, ggz-instelling) dat de basis niet op orde is. En wat dat doet met naasten.
- Deel ervaringsverhalen van naasten met deze partijen.
- De stichting [Nu voor later](#) helpt naasten de zaken voor later goed te regelen.
- Download de MIND Ypsilon themapublicatie [Kennisessie 'Zorgen voor morgen'](#) (9-12-2021)

6. Respijt:

Doel 6a: Er zijn voldoende respijtmogelijkheden voor cliënten in de regio.

Doel 6b: Als cliënt (lang) moet wachten op hulp en ondersteuning of er is sprake van overbruggingszorg, dan is er ook aandacht voor de naasten.

Door de [ambulantisering](#) wonen steeds meer mensen zelfstandig. Zij hebben soms tijdelijk iets extra's nodig om opname in een ggz-instelling, het kwijtraken van hun huis of het omvallen van de mantelzorgende naaste te voorkomen. Een respijthuis kan die extra steun geven. (zie [handreiking 'crisis'](#)).

Ook voor naasten die mantelzorg verlenen zijn respijtmogelijkheden belangrijk. Om overeind te blijven, ruimte te hebben voor zichzelf en andere gezinsleden. Slechts in een paar gemeenten zijn respijthuizen.

Suggesties en aandachtspunten:

- Vertel betrokken en verantwoordelijke organisaties dat ook naasten behoefte hebben aan respijtzorg. Deel ervaringsverhalen van naasten. Benadruk de impact op naasten van het woonprobleem van de cliënt.
- Betrokken organisaties zijn: gemeente, zorgaanbieder, regionale cliënten- en naastenorganisatie, mantelzorgorganisatie, zorgverzekeraar, zelfregie- en herstelinitiatieven.
- Voorbeelden van respijtmogelijkheden voor cliënten: [Respijthuis Amerbos](#) in Amsterdam, De huizen van [Ixta Noa](#) in Groningen, Nijmegen en Zutphen, [Centrum Frits](#) in Baarle-Nassau, [Respijthuis van Lumen-Holland Rijnland](#) in Alphen aan den Rijn, [Herstelhotel](#) in Weert (voor cliënten).
- Op adem komen in de weekend-avonduren in het [Lichthuis](#) in Amsterdam (voor cliënten).
- Zeeuwse Gronden heeft een [logeervoorziening](#) voor mensen met psychiatrische problematiek.

7. Woonvaardigheden, levensvaardigheden en communicatie:

Doel 7: Naasten voelen zich gesteund en weten om te gaan met lastige situaties.

Om succesvol en met plezier te wonen en te leven is het belangrijk dat cliënten woon- en levensvaardigheden opdoen. Ook naasten kunnen leren om anders met bepaalde zaken om te gaan. Hoe reageer je als je volwassen kind een puinhoop maakt van zijn huis? Bemoei je je ermee? Met ruzie en stress als gevolg? Ga je helpen? Met overbelasting als gevolg? Hoe laat je de regie en autonomie bij de cliënt? Hoe blijf je met elkaar in verbinding?

Suggesties en aandachtspunten:

- Naasten kunnen in de regio trainingen volgen om kennis en vaardigheden op te doen. Zie de [website van Ypsilon](#).
- Er zijn in de regio mogelijkheden voor individuele coaching van naasten.
- Naasten steunen elkaar via lotgenotencontact. Zie de [website van Ypsilon](#) en de [MIND-Atlas](#).

Lees meer:

Zie de [generieke module Daginvulling en participatie](#)

Zie de [generieke module Naasten](#) over het betrekken van naasten in zorg en hulpverlening